

עומקא דפרשה

במה ללומדי התורה

בס"ד, פרשת ואתחנן תשס"ח

נושא הפרשה:

בל תוסיף

גליון ז'

לא תוסיפו על הדבר... ולא

חירי... מודיעין עילית

הפלה 7

הרב יצחק לוי

בגדר הבודה מצוה מלבו

בבה"ל (סי' קכ"ח סכ"ז) כתב דלד' הריטב"א (לא: אין ב"ת בברכת כהנים רק אם מוסיף ברכה בנשיאות כפים כיון שזה מעכב במצוה, ובלא זה אמרינן דהאי לחודיה קאי, אבל להרמב"ם (תפילה פי"ד הי"ב) חייב אף בדבר שאינו מעכב, שכתב שם שאסור להוסיף ברכה אפ"ל בלחש, אע"ג דקול רם הוא לעיכובא, ומסתמא לדידיה ה"ה בלא פריסת כפים וכה"ג כ"כ עובר, וצ"ע.

וראיתי באבי עזרי למרו' זצ"ל בהל' נ"כ (פי"ד הי"ב) שתמה על הבה"ל למה נסתפק בדעת הרמב"ם, דלכא' פשוט שאף שאי"ז כדרך המצוה חיובית והאי לחודיה קאי, מ"מ לא עדיפא עשיה זו ממצוה חדשה שבה מלבו לעשות שעובר בב"ת, כמ"ש הרמב"ן (דברים ד, ב) ומה שהביא הבה"ל בשם הריטב"א, זוהי שיטת אחת שם אבל לא כן סוברים יתר הראשונים. עוד הק' שם על המ"ב שהתיר לזר לברך בלא נ"כ, דפשוט לו דאסור משום דהוי כבודה מצוה מלבו, ע"ש.

ומשמע מדבריו שנקט שהריטב"א יחלוק על דברי הרמב"ן הנ"ל, וכ"כ שם דבס"ד דגמ' (ר"ה כח) דמצוות אינו עובר עליהן אלא בזמנו, ודאי אם בדה מלבו איזה מצוה אינו עובר בב"ת. וצ"ע, דהרי דברי הרמב"ן הן עפ"י הגמ' במגילה (יד, ג), וכן מבואר ברמב"ם (יסוה"ת פ"ט ה"א), וכן מוכח ברשב"א (ר"ה טז) שהקשה איך ביטלו חז"ל תקיעת שופר בשבת, ולמה אין בזה משום של תגרע, ומוכח דבביטול מצוה יש בה משום של תרגע, וה"ה במוסיף מצוה יש משום ב"ת. (ומה שתמה עליו הטורי אבן דא"כ בכל מי שמבטל מ"ע יעבור משום של תגרע, י"ל בפשיטות, דחז"ל תיקנו ב"ה לעקור את המצוה לומר שאין מצוה לתקוע, אבל יחיד המבטל מ"ע אינו אומר שאין מצוה אלא שאינו רוצה לקיים המצוה, ועי"ל לפי מה שיבואר להלן). וכן מבואר באדרת אליהו (פרשת ראה) בביאור כפל הפסוקים לענין ב"ת. וא"כ צ"ע איך שייך לחלוק על יסוד זה. אך מצאתי בספר העיקרים (מ"ג פי"ד), שחולק על הרמב"ם הנ"ל וס"ל שאין בזה משום ב"ת, וכן כתב המהר"ל בספר גור אריה (דברים ד, ב) ובבאר הגולה (יג). מדנפשיה, ותימה שלא הביא דברי הרמב"ן והרמב"ם. וע"ע במנ"ח (מצוה תנ"ד), ולא הביא כל הנ"ל. ועיין בספר ראש אמנה להאברבנאל (פי"ג) שדחה לדברי העיקרים. עכ"פ י"ל דיש צד לחלוק על דברי הרמב"ן.

ומה שהוכיח הרמב"ן כדבריו ממגילה (יד). דאמרו שם דמ"ח נביאים עמדו להם לישראל ולא פחתו ולא הוסיפו עמש"כ בתורה אפילו אות אחת חוץ ממקרא מגילה, מאי דרוש וכו', הרי שהיתה המצוה הזו אסורה להם, א"כ היא בכלל לא תוסיף עליו, עכ"ל. י"ל דס"ל דבלא נבואה פשוט שאין בה משום ב"ת, דאין זה נקרא הוספה כלל, והגמ' קמ"ל דאף עפ"י נבואה אסור להוסיף מגזיה"כ דאלה המצוות. [וצ"ע איך היה יתכן כלל מציאות נבואה לקבוע מגילה אם זה סותר ל"אלה המצוות", וי"ל דבאמת לא שייך, ולכן נצטער בהבנת דברי הנבואה כמבואר בירושלמי, עד שמצאו רמז להתקנה].

עי"ל דודאי מודו לעצם דברי הרמב"ן, אלא דמה דמשמע מדברי הרמב"ן דאף יחיד שבודה מצוה מלבו עובר בב"ת, ע"ז חולקים וס"ל דל"ש מציאות הוספת מצוה ביחיד ואינו אלא מעשה שטות, ורק בתקנת בי"ד והוראה לרבים בלבד

הער העי 7

הרב צבי נוימן

תוספת דלחודיה קאי

הגר"א באדרת אליהו (פר' ראה) עמד על מה שכפלה התורה איסורא דבל תוסיף, בפר' ואתחנן וגם בפר' ראה, ופ"ל דקרא דואתחנן קאי על הוספת מצווה חדשה, וקרא דפר' ראה איירי במוסיף במצוה עצמה, בשיעורה או בזמנה.

ונראה דרש"י יישב לנו ענין זה, דבפר' ואתחנן פרש"י בענין בל תוסיף כגון ה' פרשיות בתפילין ה' מינין בלולב וה' חוטין בציצית. ואילו בפר' ראה כ' רש"י כגון ה' טוטפות או ה' מינין או ד' ברכות בברכת כהנים. וצ"ב שהשמיט את חוטי הציצית ומאיך הביא את ברכת כהנים, ועוד ששינה לכתוב ה' טוטפות דהיינו בתים, ולא פרשיות כדכ' בואתחנן. [וכבר עמד בזה הפמ"ג בפתיחה כוללת סוף ח"א].

ונראה בזה דהנה נחלקו הראשונים בפ"י הסוגיא דסנהדרין (פח:): לגבי זקן ממרא דחויבו רק בדבר שיש בו כדי להוסיף ואם הוסיף גורע, ומבואר בגמ' שם דאם הורה להוסיף ה' מינין בלולב [למ"ד לולב א"צ אגד] לא נעשה זקן ממרא, משום דהאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. וכ' התוס' שם דענינו משום דלולב א"צ אגד אין התוספת מתייחסת לעיקר ולא עובר בב"ת ולכן אינו נעשה זקן ממרא. והק' התוס' דהלא בסוכה (מא:) מבואר להדיא דאף למ"ד לולב א"צ אגד עובר בב"ת במין חמישי, ות"י דהיינו מדרבנן. אך שי' התוס' בסוכה (לא:): דודאי איכא ב"ת מדאורייתא אף בהאי לחודיה קאי, ומה דאי' בסנהדרין דאינו נעשה זקן ממרא, הוא משום דבהאי לחודיה קאי אינו מתגרע והרי יש תנאי שיגרע העיקר אבל מ"מ איכא איסור בל תוסיף. ובפמ"ג סי' לד דייק כן ברש"י שפ"י בהאי לחודיה קאי - דאינו גורע, משמע דבבל תוסיף מ"מ עובר. והנה בסנהדרין שם (פט.) מפורש דהמוסיף בית חמישי בתפילין חשיב דלחודיה קאי, ולשי' רש"י והראשונים דאף בזה יש ב"ת מ"מ הרי אינו מגרע את הד' הקיימים, ומקשה הגמ' דהיאך יעשה זקן ממרא, ומשני דכיון שבית שאינו רואה האויר פסול הרי פסל את הבתים, וממילא שפיר נעשה זקן ממרא.

ולפי"ז א"ש היטב דברי רש"י דיל"ל דס"ל דבפרשת ראה נתחדש דעובר בב"ת אף כאשר האי לחודיה קאי, ולכן שינה לשונו ממ"ש בפר' ואתחנן דכאן הדוגמאות הן דשפיר הוי מאוגד, כגון ה' פרשיות שהן מאוגדות בבתיים, וכן ה' מינין למ"ד דצריך אגד, וה' ציציות ג"כ הבגד או הקשר אוגדן. אך בפרשת ראה דאיירי דהתוספת לחודיה קאי, הביא רש"י דוקא ה' טוטפות דמבו' בסנהדרין דחשיב לחודיה קאי, וכן ה' מינין בלולב, נראה דר"ל למ"ד דא"צ אגד. וכן ד' ברכות בברכת כהנים דאין דבר האוגדן.

ועי' ריטב"א בסוכה (לא:): דמייתי ראייה לראשונים דס"ל דיש ב"ת כשהאי לחודיה קאי מדאיתא בר"ה (כח:): דכהן שבירך ד' ברכות עובר בב"ת. אמנם הריטב"א דחה דהנשיאת כפיים אוגדן, אך לשי' רש"י י"ל פשוט דהך ל"ה איגוד, דבשלמא אגד בלולב הוא דין בעצם הלולב, וכן הציצית בבגד שכך צורת המצוה. אבל הא דבעי נשי"כ הוא רק דין באופן הברכה אבל גוף הברכה לא משתנה בזה, ולכן דעת רש"י דעי"כ לא נעשה איגוד. [ולדעת הריטב"א אפ"ה חשיב איגוד דא"צ שיהיה בגוף המצוה]

איסור התוספת במצוות

הזהירה התורה "לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו". ועוד הזהיר שלמה הע"ה (משלי ל,ו) "כל אמרת אלו' צרופה מגן הוא לחוסים בו. אל תוסף על דבריו...". והנה האיסור לגרוע פשוט הוא שהמצוה חסרה, אך האיסור להוסיף הוא צריך ביאור, דלכאור' היה מקום לומר דמשובח במה שמהדר ומוסיף על המצוה. וביותר, שהרי מצאנו שחכמים הוסיפו גדרים וסייגים מכח התורה, וא"כ מדוע הוספה במצוה אינה רצון ה'.

במדרש לקח טוב כאן איתא, מה גורע שמחלל מצוה, אף מוסיף שמחלל מצוה, כגון החג שעשה ירבעם וכו'. ושמעין מינה שמהות החסרון שבהוספה הוא "חילול המצוה", וביאור הדברים דכל שינוי בצורת המצוה הוא חסרון, בין כשגורע ובין כשמוסיף, דאיך לנו אלא קיום המצוה כצורתה. וכ"כ בעלי התוס' ובפ"י הרא"ש שכל המוסיף גורע מהעיקר, כתפילין וכיו"ב, שע"י ההוספה הוא גורע את עיקר המצוה. ולפ"י אין חסרון בסייג כיון שאינו שינוי בצורת המצוה וא"כ אינו גורע ממנה ואיך כאן חילול.

ועיין באלשיך שביאר באריכות את סמיכות הפסוקים "עיניכם הרואות" וכו' שלא יחשוב האדם שיכול להוסיף, שהרי עיניכם הרואות שע"י שחשבו להוסיף ולבזות את פעור, עבדו ע"ז. הרי שההוספה היא גרעון.

אכן נראה שיש בזה דרך נוספת, עפ"י מה שדרשו בב"ר (יט) ומפרי העץ וגו' הה"ד אל תוסף על דבריו. תני רבי חייא שלא תעשה את הגדר יותר מן העיקר שלא יפול ויקצץ, עי"ש. וכאן מבואר ששורש האיסור הוא מפני סכנת העיקר, שע"י שמחשיב את התוספת כעיקר, ממילא כשמתבטלת נופל גם העיקר. ועי"ש ביפ"ת שכ' דגדר בל תוסיף הוא לעשות את ההוספה לעיקר. וכן בהגהות הריעב"ץ לאדר"ג (פ"א) כ' שההוספה שלא נצטוה בה מביאה לידי גרעון דכיון שאינו יכול לעמוד בתוספת שגדר לעצמו, בא לבטל את העיקר, וזהו שאמרו במדרש שע"י יפול העיקר ויקצץ. ועי' בכלי יקר שפירש בדרך זו את משמעות הפס' לא תוסיפו - כדי שלא תגיעו ללא תגרעו.

וחסרון זה הוא שהביא לחטא עץ הדעת כדאיתא באדר"ג (א,ה) שאדה"ר עשה סייג ואמר לחוה יותר ממה שא"ל הקב"ה, שרצה לשמור את עצמו ואת חוה מן העץ אפילו בנגיעה וכו' וסיימו שם "מי גרם לנגיעה זו, סייג שסג אדה"ר שעשה לדבריו. מכאן אמרו אם סג אדם לדבריו אין יכול לעמוד בדבריו. מכאן אמרו אל יוסיף אדם על דברים ששומע. ר' יוסי אומר טוב ' טפחים ועומד ממאה אמה ונופל". והוא הדבר שנת"ל עפ"י המ"ר שלא תעשה הגדר יותר מן העיקר שלא יפול ויקצץ.

והנה בגמ' סנהדרין (כט). אמר חזקיה מנין שכל המוסיף גורע שנאמר אמר אלקים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו. רב משרשיא אמר מהכא אמתיים וחצי ארכו וכו' עי"ש. ויתכן לומר דב' הלימודים הם סמך לב' הדרכים שזכרנו. שהרי מההוספה בעץ הדעת יש ללמוד שאין להוסיף מכיון שהתוספת גורמת לעיקר להתבטל. אבל למ"ד שהלימוד מאמתיים, היינו שהתוספת מקלקלת את עצם הענין, וזהו מש"נ בדרך הראשונה, דהחסרון מצד שינוי בצורת המצוה.

המקיים מצוה דרבנן ומכוון לדאורייתא

הראשונים דנו בארוכה היאך הותר לחז"ל לחדש מצוות ואיסורים, ומדוע אינו בכלל לאו דבל תוסיף. ועמד ע"ז הרמב"ם בהקדמתו ליד החזקה (מודפס לפני ספר המדע) "...אבל אם הוסיפו בי"ד עם נביא שיהיה באותו הזמן מצוה דרך תקנה או דרך הודאה או דרך גזירה, אין זו תוספת שהרי לא אמרו שהקב"ה צוה לעשות עירוב או לקרות מגילה בעונתה כו' ועל דרך זו היא כל מצוה ומצוה שהיא מדברי סופרים בין עשה ובין לא תעשה", עכ"ל. ועד"ז כתב גם בהלכותיו (פ"ב מהל' ממרים ה"ט) עי"ש. ומבואר בזה דכיון שנעשית התקנה מעיקרא על דרך הודאה או הרחקה שאינה כתוספת על הכתוב בתורה אין בכך איסור בל תוסיף. [ועי"ש בראב"ד שכתב דלגבי לאוין וגזירות שגזרו ואסרו חכמים לסייג ולמשמרת של תורה בלא"ה אינו בכלל ב"ת אפילו קבעוהו לדורות ועשאוהו כשל תורה, וע"ע או"ש מש"כ בזה]. ומשמע קצת מלשון הרמב"ם דהחשש לאיסור ב"ת היה כלפי החכמים מתקני התקנות, וע"ז כתב את דבריו, אבל לאחר שכבר העמידו תקנתם כדין שוב ליכא חששא מצד הישראל המקיים, לאיזה כונה הוא מקיים המצוה.

אמנם מלשון הרמב"ן (ואתחנן) משמע ביותר, דבעינן אף כוונת כל יחיד הבא לקיים מצוות חכמים, שיכוין דבר זה שאין הוא מקיים כאן מצוה מה"ת ורק חכמים הם שתקנו מצוה זו מאיזה טעם הנראה בעיניהם, אם משום שיש בו הלל והודאה [כחנוכה ופורים] אם משום שיש בו סייג והרחקה [כעירוב או שניות לעריות], דז"ל שם "ומה שתקנו חכמים משום גדר, כגון שניות לעריות וכיוצא בהן זו היא מצוה מן התורה, ובלבד שידע שהם משום הגדר הזה ואינן מפי הקב"ה בתורה". ומבואר דההיתר בקיום מצוות חכמים הוא משום ידיעה הנ"ל, הא לא"ה עובר הוא בלאו דבל תוסיף.

ונמצא לפי"ז נפק"מ להלכה, דבשעת קיום מצוות דרבנן ראוי לאדם לידע ולזכור שאין הוא מקיים בתורת מצוה מה"ת רק כמצוה מדברי סופרים, דאל"כ יש כאן חשש איסור בל תוסיף. וכמו כן בקיום מצוות שיש בהם ספק בזה"ז אם חיובם מה"ת או מדרבנן, לשי' הרמב"ן צריך לכוון ולהתנות דאם הוא מצוה מה"ת מכוין למ"ע דאורייתא ואם מדרבנן מכוין למ"ע מד"ס. [ויל"ע במקיים מצוה דרבנן מתוך כוונה לקיים מצוות התורה האם תיפסל כל עיקר מצותו (כדין מצוה הבאה בעבירה להשיטות דפוסל עיקר המצוה), או שמא שאני הכא דאין העבירה גרמה המצוה אלא אדרבה המצוה גרמה לו עבירה, וצ"ע]. ונציין כמה דוגמאות הנוגעות למעשה לפי הערה זו:

א. ספירת העומר, נחלקו הראשונים אי חיובה בזה"ז מה"ת או מד"ס. ויש סידורים בהם כתוב הנוסח קודם הספירה "...לקיים מצוות עשה כמו שכתוב בתורה וספרתם לכם כו'" ולכאור' להצד שאין חיובה מה"ת בזה"ז נכנסים בכך לחשש איסור ב"ת, ועדיף שיתנו ויאמרו כן רק להצד שמצותו מה"ת. ועי' הליכות שלמה.
ב. נשים במ"ע שהזמ"ג דמה"ת פטורות הם, ומדברי רש"י במסכת ר"ה (ט"ז). משמע דיש בכך איסור ב"ת. [ועי"ש מהרש"א שנתקשה מה שייך ב"ת בזה]. אבל להמבואר י"ל דראוי שתכוין בהדיא דאינה מקיימת המצוה מכח חיוב התורה רק מרצון עצמה, ותצא בכך מידי חשש איסור דב"ת.

ג. לולב בחוה"מ, עי' בכורי יעקב (תרינ"ח א') שכתב לדון אי מצות לולב בזה"ז בירושלים מה"ת או רק מדרבנן כשאר מקומות, ומסיים שם 'ומי שזוכה לדור בירושלים עיה"ק תוב"ב יכוין לקיים מצות נטילת לולב כל

בגדרי בל תוסף ובל תגרע

יש לחקור אם איסור בל תוסף ובל תגרע הוא דין כללי העומד בפנ"ע שלא להוסיף ולגרוע במצוות, או ד"ד בב"ת נתחדש דבכל מצוה כלול גם איסור שלא להוסיף עליה או לגרוע הימנה. והיינו דתליא ביסוד דין בל תוסף ובל תגרע [בחלקי המצוה], אם ענינו שמוסיף ומחסיר במצוות התורה, או דגדרו הוא משום שינוי צורת המצוה.

הנה הטורי אבן (ר"ה כח באבנ"מ) הביא דעת הרשב"א שהמחסיר מצוה עובר בבל תגרע, והק' ע"ז דא"כ כל מבטל מ"ע ילקה [למ"ד דלוקין על לאו שאין בו מעשה] ומסיק דאינו עובר. ולכא' תליא בהנ"ל.

עוד נראה דתליא בזה פלוג' הראשונים בכופל מצוה פעמיים דאמנם אין כאן שינוי בצורת המצוה אבל באופן כללי איכא בל תוסף. והרשב"א בברכות הביא ד' הרי"ף דאיכא ב"ת בהקרבת ב' תמידין, וקאי לשיטתו כנ"ל דהוא דין כללי של הוספה על מצוות התורה.

והנה אם הוא שינוי בגוף המצוה א"כ האיסור הוא חלק בכל מצוה בפנ"ע, אבל אם ענינו שמוסיף על המצוות הרי"ז איסור חדש. ונפק"מ בזה כשהוסיף או גרע במצות שבת אי הוי מומר לכל התורה עי"ז. [כעין שדנו רעק"א והאחרונים ריש שבת לענין לפני עור בשבת].

ועי' תוס' בעירובין ק. [וד"ה מתן] לענין ב"ת דהוי ל"ת שבמקדש, ובטו"א בר"ה שם האריך להסתפק אם המקום שנעשה גורם או במהותו. ועי' קה"י שלהי עירובין ויבמות סא דנקט דב"ת דקרבנות הוא חלק מדיני קרבנות, והוא כנ"ל [כצד הא'] דהוא שינוי במצוות. ולפי"ז לרש"י דפליג על תוס', אפשר דס"ל דב"ת אינו לאו פרטי ולכן אינו שייך לקרבנות, [וכשי' הרשב"א הנ"ל].

ולכא' עוד תליא בזה מה דיש לחקור לגבי בל תגרע, אם חלק המצוה שנעשה הוא האיסור ובו עובר שזוהי המצוה החסרה. או דהאיסור הוא בחלק שנגרע ולא נעשה. ונפק"מ למצוה הבאה בעבירה, דאם חלק המצוה שנעשה הוא האיסור הרי"ז מהב"ע.

המשך מעמ' 1 בגדר הבודה מצוה מלבו

וע"כ נראה דלא אמרו דהבודה מצוה מלבו יש בו משום ב"ת רק אם באמת כוונתו להוסיף מצוה על תרי"ג מצוות, לומר כאילו שהשי"ת צוה תרי"ד מצוות, דומיא דירבעם שבדה חג מלבו, בזה אמרינן שעובר משום בל תוסף, שהוסיף מצוה על מצוות התורה, אבל מי שאינו מוסיף שום מצוה אלא שרוצה לקיים איזה מצוה ממצוות התורה בשיבוש לפי הבנתו, אין בזה משום ב"ת רק מצד ההוספה על דיני המצוה עצמה. וכאן בודאי אין כוונת הכהן להוסיף שום מצוה חדשה אלא שכוונתו לקיים מצוות נ"כ שהיא אחת ממצוות התורה בשיבוש במה שמוסיף עליה ברכה נוספת, ולכן כתב הריטב"א דהא דיש בו משום ב"ת הוא משום שמוסיף על המצוה עצמה,

איסור בל תוסף

נא' פעמיים בתורה: פר' ואתחנן ד,ב לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו. ובפר' ראה יג,א אותו תשמרו לעשות לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו.

בסה"מ ל"ת שיג - שהזהירנו מהוסיף בתורה לא בכתוב ולא במקובל, והוא אמרו לא תוסף עליו... [אך בהל' נשיאת כפים פי"ד יב מייתי קרא דפר' ואתחנן, וצ"ע] וכן החינוך תנד [ראה].

בכלל בל תוסף איכא ב' דינים: הא' הוספה במצוה [במנין או בזמן] והב' הוספת מצוה חדשה. כ"כ הרמב"ן בפר'. וכ"מ בד' רש"י ר"ה לג. [ד"ה הא] ובסנהדרין מו. [ד"ה שמעתי] וכ"פ הר"ן שם בדבריו "שאיין לחכמים לחייב מיתה על איסור של דבריהם כדרך תקנה עולמית, לפי שזה כמוסיף על ד"ת". וכ"מ ברשב"א = בלאוין, דעת הרמב"ם הל' ממרים (פ"ב,ב,ט) דעובר, והראב"ד השיגו דאין ב"ת אלא במצוות עשה, וכ"ד הרמך והחינוך. פסול המצוה ע"י ההוספה, לרמב"ם ציצית פ"א ה"ו פוסל, [ועי' מגד"ע] אך דעת הראב"ד שם דאינו פוסל.

עשיית מצוה פעמיים

תוס' ר"ה טז: כ' דאין שייך בעשיית מצוה אחת ב' פעמים, והרשב"א תי' קו' התוס' דכשתקנו לצורך אין ב"ת, ומשמע דבל"ז איכא ב"ת בפעמיים. אך המנ"ח תנד ג' כ' דבזה לא נחלק הרשב"א על התוס' עי"ש אך דעת הרי"ף דשייך בזה, דכ' (ברכות יג) דא"א להתפלל פעמיים דהוי כמקריב ב' תמידין והוי ב"ת [ועי' תוס' חגיגה ז. בב' קרבנות ראינה]. עי' טור סי' לד בענין הנחת ב' תפילין עפ"י הסוגיא בעירובין, וב"ח שם, והמג"א (ג) הכריע דעובר בב"ת מה"ת. ועי' לבוש וט"ז ורעק"א.

קיום מצוה פעם נוספת מספק, עי' רעק"א סי' מו על המג"א טז שיכוון בדרך תנאי.

מלקות

חינוך תנד - לוקה. וכ"מ בר"ה כח: הישן בשמיני ילקה. המנ"ח כ' בד' הרמב"ם דאין לוקין [ומ"ש בגמ' הוא מכת מרדות]. וכ"ד הפמ"ג [פת"כ ח"א אות לז] מהא דלא נמנו ב"ת בכלל הלוקין.

נשים בפ"ע שהז"ג

רש"י ר"ה לג. [ד"ה הא] כ' דעוברות בב"ת במעשהז"ג [ועי' תוס' דפליגין]. והמהרש"א הק' דלא שייך ב"ת אלא בעושה מצוה ומוסיף עליה, עי"ש. שי' הרי"ד בס' המכריע סי עח דאשה המברכת על מעשהז"ג "וצוננו" עוברת בב"ת. עי' קו"ש ב"ב נד במח' הראשונים אם עוברת בב"ת, ועי' דברי חיים ח"א או"ח כז

ענינים דמצינו בהם חשש ב"ת

יו"ט שני בא"י ד' החל"צ קסז דבן חו"ל הנמצא בא"י ועושה יו"ט ב' עובר בב"ת. אבל ד' רוה"פ אינה כן וכ"פ המ"ב תצו יג.. ובס' יו"ט שני כהלכתו (עמ' קסח) הביא בשם הגריש"א דאין להחמיר מספק לנהוג יו"ט שני בא"י בקו"ע משום דעבר בב"ת וה"ז חומרא הבאה לידי קולא.

שמיני של סוכות ר"ה כח: והפנ"י כ' דאף שאין מכוון, כיון דישוב ח' ימים רצופים. עי' תו"ת שמות יג,לג דדוקא שינה דאין היכר כיון דבלא"ה אין מברכין עליה. ולהל' פ' בשו"ע תרסו א שצריך לעשות היכר שיושב שלא לשם מצות סוכה [ושלא בזמנו בעי כוונה-מג"א וט"ז].

קריאת מגילה המרדכי מגילה רפ"א דאין קורין בט"ו מספק משום ב"ת. וכ"כ הפנ"י במגילה ה: [ד"ה נמצא].

עינוי יוה"כ היערות דבש ח"ב דרוש ג כ' דהמוסיפים ענויים ביוה"כ עוברים בב"ת.

...כי כאשר ידע השם יתעלה שמשפטי זאת התורה יצטרכו בכל זמן לפי התחלף המקומות והחדושים, ולפי הנראה מן הענינים, להוסיף על קצתם ולגרוע מקצתם, הזהיר מן התוספת ומן המגרעת, ואמר לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו, כי היה זה מביא להפסד סדרי התורה ולהאמין בה שאינה מאת השם...

מורה נבוכים ח"ג פמ"א

...כי הדבר אשר הוא שלם, ראוי שיהיה בלי תוספת וחסרון, כמו שנאמר בתורה לא תוסיפו ולא תגרעו ממנו, שתראה מזה כי תורת משה לא תקבל בעצמה תוספת וחסרון. ולזה יראה כי התורה אינה משלמת האדם רק כאשר מקיים כל המצוות כולם ולא חסר אחת ... אמנם בודאי כך הוא כי תורת משה שלמה בלי תוספת וחסרון כלל, אמנם במה שהאדם פרטי די לו בשלמות פרטי ואף מצוה אחת זוכה בה...

מהר"ל, תפארת ישראל פנ"א

...ז"ש לא תוסיפו וגו' ולא תגרעו ממנו", אפילו "לשמור את מצוות ה'", אפילו תהיה כוונתכם בזה לשמור את מצוות ה', מ"מ אין רשות לאדם לעשות בשכלו דרך חדש לעבודת ה', רק לעשות כמו שכתוב בתורה. "כי עיניכם הרואות את אשר עשה ה' בבעל פעור", העובדים לבעל פעור, "כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו" אפילו אותן שכיוונו לבזותה גם נענשו דכיון שה' הזהיר שלא לילך אסור...

בסם הגר"א, פר' ואתחנן

קין עבר על לא תוסיף, שהרג להבל משום שהציין בשכינה או משום תאומתו שלקה, ועל זה לא נצטוו בני נח. וגם הוה עברה על לא תוסיף, בנגיעה. ונתקללה אדמה "לא תוסיף תת כחה".

אהבת ה' (קראקא ת"א)

והנה ברבים של בני תורה, החיבור וההתקרבות מביאים תועלת לאין שיעור, כי דבר שהאחד עמל עליו בכמה שעות, ואחרי היגיעה והעיון והחיפוש מצא בירודם של דברים, הרי חברו המתדבק אליו מקבל זה ממנו ורוכש הידיעה על ידו בשעה קלה. ולפעמים אפילו הערה שצריך לעמוד עליה, כשמוסרה לחברו מעורר בזה מחשבתו לעיון ולעמוד על בירור הענין. ולפעמים בדיבור אחד מאיר עיני חברו.

והיא חובה קדושה שכל קושיא והערה תמסר לרבים, כדי שיתבררו ויתלבנו הדברים. ולא שכל יחיד צריך להודיע לכל אחד, רק בדיבור חברים והתקרבות, ומתוך הרגילות הנה חברך חבא אית ליה...

משנת רבי אהרן.

אנו נערכים לסידור החברותות לזמן אלול. כל המעוניין בחברותא מתבקש להקדים פנייתו כדי שנוכל להתאים לו חברותא מבעוד מועד.

9141217

קובעי עיתים

השאר הודעתך ונחזור אליך!

דרושים מתנדבים ללימוד עם מתחילים, כל מי שיש בידו לתרום מזמנו וכוחותיו גם לזמן קצר מתבקש להתקשר עמנו.

ד"ת למדורים השונים יתקבלו בשמחה,

אברכים המעוניינים לכתוב

מתבקשים למסור את החומר

(עדיף ע"ג דיסק)

בצירוף שם וטלפון.

בתיבת "עומקא דפרשה"

שמחין הכניסה לאוצה"ס בית יוסף.

או בדואר: ת.ד. 183 מודיעין עילית.

(עד שבועיים לפני תאריך הגליון)

נושאי הגליונות הבאים בס"ד:

פרשת עקב - מזוזה

פרשת ראה - מחיקת הקס

פרשת שופטים - זל תשחית

פרשת כי תצא - מעקה

פרשת כי תבא - והלכת בדרכיו